

Protokoll

Fra møte i Hovedkomiteen

Dato: 6. mars 2012, kl. 10-15
Sted: Hotell Opera, Oslo
Møteleder: Jan Alexander

Deltakere:

Fra Hovedkomiteen: Jan Alexander (leder), Margaretha Haugen, Jørgen Lassen, Audun Nerland, Janneche Utne Skåre, Inger-Lise Steffensen, Leif Sundheim, Ole Torrissen, Olav Østerås, Torsten Källqvist (for Line Sverdrup), Robin Ørnstrud (for Aksel Bernhoft).

Forfall: Gro-Ingunn Hemre, Augustine Arukwe, Aksel Bernhoft, Åshild Krogdahl, Bjørn Næss, Line Sverdrup

Fra Mattilsynet: Helge Løtveit

Fra sekretariatet til VKM: Tron Øystein Gifstad, Merethe Aasmo Finne, Danica Grahek-Ogden, Tor Øystein Fotland, Bente Mangschou, Inger Therese Laugsand Lillegaard, Elin Thingnæs Lid, Edel Holene, Marie Louise Wiborg (ref.)

1 Velkommen, fravær, habilitet og godgjøring

Leder av Hovedkomiteen, Jan Alexander, ønsket velkommen til møtet. Ingen medlemmer erklærte seg inhabile i sakene som skulle behandles på møtet.

2 Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden

Dagsorden og møteinnkallelse ble godkjent.

Det var ingen oppfølgingspunkter fra protokollen fra forrige møte.

3 Presentasjon av risikovurderinger

Assessment of risk of introduction of Echinococcus multilocularis to mainland Norway
Faggruppen for hygiene og smittestoffer mener det er sannsynlig at revens dvergbendelorm *Echinococcus multilocularis* (EM) vil bli innført til det norske fastlandet, kanskje i løpet av kommende tiår.

Dette fremgår av en risikovurdering som faggruppen har utarbeidet på eget initiativ, etter at det er påvist dvergbendelorm i fire rødrever i Sør-Sverige. En av dem var i Uddevalla, bare 65 km fra norskegrensen. Dvergbendelorm er utbredt i mange områder i Europa, og forekomsten er økende, samtidig som den sprer seg til nye områder. Selv i land hvor parasitten er sterkt utbredt, forårsaker den forholdsvis sjelden sykdom hos mennesker. VKM mener imidlertid at den norske befolkningen kan bli utsatt for større smittepress enn i andre europeiske land på

grunn av våre tradisjoner med jakt, bærplukking og andre utendørs aktiviteter. Faggruppen ser det som usannsynlig at parasitten kan bli importert med forurensede produkter som bær, frukt og sopp.

Risikovurderingen ble presentert for Hovedkomiteens medlemmer av Lucy Robertson.

Risikovurdering knyttet til myndighetenes ansvar for å bekjempe sykdommer hos landdyr
Blant de dyresykdommene hos landdyr som ikke overvåkes og bekjempes i regi av EØS-avtalen, er salmonellose den som vurderes til å utgjøre størst potensiell risiko for norsk dyrevelferd, dyre- og folkehelse og samfunnsøkonomi. Dette viser en risikovurdering fra Faggruppen for dyrehelse og dyrevelferd. Faggruppen har identifisert i alt 71 dyresykdommer og vurdert og rangert disse i en risikovurdering.

Vurderingen er utarbeidet på oppdrag fra Mattilsynet. Den skal inngå som bakgrunn for Mattilsynets arbeid med den framtidige dyrehelseforvaltningen der det legges opp til at ressursene i større grad enn i dag skal brukes på sykdommer og helsetilstander som har, eller kan ha, generelle skadevirkninger for samfunnet.

Risikovurderingen ble presentert for Hovedkomiteens medlemmer av Olav Østerås, leder av Faggruppen for dyrehelse og dyrevelferd.

Hovedkomiteen fant risikovurderingene svært interessante og takket for gode presentasjoner.

4 Saker som skal behandles på møtet

Utarbeidelse av ny strategi for VKM for perioden 2012-2014 (11/010)

Siden oktober 2011 har det pågått et arbeid med å utarbeide ny mål- og strategiplan for VKM for perioden 2012-2014, og et utkast ble diskutert på forrige møte i Hovedkomiteen. Siden dette møtet er kommentarer fra Hovedkomiteen innarbeidet, revidert utkast har vært på høring i alle faggruppene og sekretariatet har diskutert dokumentet grundig. Et utkast til mål og strategiplan er også sendt til kommentering hos VKMs oppdragsgivere.

Hovedkomiteens medlemmer diskuterte utkast til ny mål- og strategiplan på møtet.

Vedtak:

Hovedkomiteen vedtok Mål og – strategiplan for 2012-2014 med de endringer som kom frem på møtet.

VKMs aktivitetsplan for 2012 (11/011)

Utkast til komiteens aktivitetsplan for 2012 var sendt ut i forkant av møtet og alle faggruppene har kommet med sine innspill til aktiviteter for 2012.

For Hovedkomiteen var det lagt inn forslag til aktiviteter for 2012 som skulle diskuteres på møtet. Komiteen har flere store saker til behandling; nytte-risikovurdering av morsmelk, risikovurdering av mykotoksiner i korn og vurdering av kunnskap om økologisk produksjon og økologisk produsert mat.

VKM har ventet en stund på å få tilgang til å gjøre beregninger på kostholdsdata fra den nye kostholdsundersøkelsen Norkost 3, gjennomført av Universitetet i Oslo. Opprinnelig var det meningen at VKM skulle kunne begynne å beregne eksponering med data fra denne

undersøkelsen i løpet av høsten 2011, men dette ble først mulig i slutten av februar. Forsinkelser med Norkso 3 medfører at VKM blir forsinket med flere av sine risikovurderinger. I første omgang gjelder det vurderingene av vitamin A, furan og mykotoksiner i korn. Siden vurderingen av mykotoksiner blir forsinket, kan heller ikke VKM påbegynne arbeidet med helhetsvurderingen av økologisk mat/produksjon. Det er verken kapasitet i sekretariatet eller blant ekspertene til å påbegynne det arbeidet før risikovurderingen av mykotoksiner er ferdig behandlet og overlevert Mattilsynet. VKM vil imidlertid påbegynne arbeidet som omhandler plantevernmidler i bestillingsutkastet økologisk mat/produksjon fra Mattilsynet. Sekretariatet har varslet Mattilsynet om forsinkelsene og fått aksept for å prioritere saker i følgende rekkefølge:

- Vitamin A
- Furan
- Mykotoksiner
- Økologisk mat/produksjon forsinket oppstart (starter først når mykotoksiner i korn er avsluttet)

På grunn av personalmessige ressurser og kapasitet i sekretariatet er det ikke hensiktsmessig å legge opp til store nye oppgaver for 2012, herunder større arrangementer i regi av VKM. VKM arrangerte et kurs om benchmark-modellering for sine medlemmer 10. januar i år, og det legges derfor ikke opp til flere arrangementer i inneværende år.

I 2012 feirer EFSA sitt 10-års jubileum, og det avholdes et EFSA-seminar for eksperter i løpet av november. Om de økonomiske ressursene strekker til vil det bli lagt opp til at medlemmer av Hovedkomiteen kan delta på dette arrangementet.

Vedtak:

Hovedkomiteen vedtok komiteens aktivitetsplan for 2012 med de endringer som kom frem på møtet. Sekretariatet sørger for at aktivitetsplanen publiseres på VKMs nettside.

Forskningsbehov for 2012 (12/004)

Siden slutten av januar har det pågått en runde med å påpeke forskningsbehov innenfor VKMs ansvarsområdet til Norges forskningsråd og det nye Bionær-programmet. Fra 1. januar 2012 er programmene *Natur og Næring* og *Matprogrammet* slått sammen til programmet BIONÆR, som har som hovedmål å utløse forskning og innovasjon for verdiskaping i norske biobaserte næringer.

I følge Forskningsrådet vil VKM i samarbeid med Mattilsynet kunne foreslå aktuelle tema for forvaltningsforskning – trygg mat, som det er satt av et mindre beløp til. Hovedsatsningen til BIONÆR vil være forskningsprosjekter og kompetanseprosjekter for næringslivet innenfor temaene skog og trebruk, agronomi, mat og industri og nye biobaserte produkter/muligheter. Under utarbeidelse av risikovurderinger i VKM avdekker faggruppene stadig nye kunnskapshull og forskningsbehov, og flere av disse kunnskapsmanglene faller inn under temaene som BIONÆR-programmet har som satsningsområder. For å ivareta trygg mat, friske dyr og planter langs hele matkjeden er det viktig at det gjennomføres forskning som fyller kunnskapshullene VKM avdekker.

Til møtet hadde hver faggruppe kommet frem til et prioritert forskningsområde innenfor faggruppens ansvarsområde. Hovedkomiteen diskuterte forslagene, og prioriterte disse to temaene:

- 1) Eksponering via mat og risiko for negative helseeffekter
- 2) Økt globalisering i produksjonen av planter, matvarer og fôr – risiko for negative effekter på plantehelse, dyrehelse og humanhelse

Forslag til vedtak:

Hovedkomiteen nedsetter en liten redaksjonsgruppe (leder og nestleder av komiteen) til å ferdigstille forskningsbehov påpekt av VKM, inkludert liste over kunnskapshull avdekket i komiteens arbeid i 2011. Rapporten skal publiseres på www.vkm.no

Sekretariatet sørger for dialog med Mattilsynet om Hovedkomiteens forslag til prioriterte tema som faller inn under forvaltningsrettet forskning. VKMs leder og nestleder rådføres ved behov.

Sekretariatet spiller inn forskningsbehov og kunnskapshull påpekt av VKM til Forskningsrådet, samt videreformidler disse i dialogmøter med Forskningsrådet, næring og andre i løpet av 2012.

Metode for utvelgelse av litteratur og beskrivelse av litteratursøk (11/006)

De ulike faggruppene og prosjektgruppene har forskjellig tilnærming til litteratursøk, herunder inklusjons- og eksklusjonskriterier for studier, og beskriver metode for litteratursøk og studieseleksjon på ulike måter. Det er viktig for kvaliteten på VKMs vurderinger at det gjøres gode litteratursøk, og at inklusjons- og eksklusjonskriterier er godt beskrevet. Bevisstgjøring på denne delen av vurderingene, og et konkret forslag til hvordan metode for litteratursøk kan beskrives vil bedre kvaliteten og gi større åpenhet rundt prosessen/arbeidet som er utført. Dette er også i tråd med EFSA's retningslinjer for kvalitet og åpenhet (transparency).

For å lette arbeidet, foreslo sekretariatet at noen medlemmer fra Hovedkomiteen ser på kapittel 5 i Food Standard Agency's (FSA) vurdering om økologiske produkter (se denne lenken kapittel 5 og deler av kapittel 6 – særlig side 7-10 <http://www.food.gov.uk/multimedia/pdfs/organicreviewreport.pdf>), og eventuelt andre gode metodebeskrivelser for litteratursøk, bearbeider disse og presenterer ett eller flere forslag til metodebeskrivelser på møte i Hovedkomiteen før sommeren.

Gode søkerstrategier må tilpasses hvert enkelt fagområde, og er derfor ikke inkludert i dette prosjektet. Det er imidlertid viktig at alle i VKM er kjent med at EFSA har utarbeidet veileder for systematiske reviews: <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1637.htm>.

Dette er en oppfølging av sak 11/006 fra møte i HK 28.03.11, se protokoll side 4 <http://www.vkm.no/dav/fcb94e9693.pdf>.

Vedtak:

Hovedkomiteen støtter at det nedsettes liten prosjektgruppe, bestående av leder og koordinator for faggruppen for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi, som skal utarbeide et forslag til en enhetlig beskrivelse av metode for litteratursøk og utvelgelse av litteratur i VKMs vurderinger.

Kombinasjonseffekter (11/005)

Kombinasjonseffekter av ulike kjemiske forbindelser diskuteres i ulike fora, og flere forskergrupper og internasjonale ekspertgrupper har sett på problemstillingen siden VKM publiserte sin rapport om kombinasjonseffekter i 2008. Hovedkomiteen diskuterte også kombinasjonseffekter på sitt møte 28. mars 2011. Komiteen konkluderte den gang med at det kunne være fornuftig å se nærmere på saken, blant annet for å vurdere om det er grunnlag for VKM å gå ut med en presisering rundt konklusjonene fra VKMs rapport fra 2008.

Vedtak:

Hovedkomiteen besluttet å sette ned en prosjektgruppe som skal utarbeide et forslag til en kort uttalelse fra VKM om status på kombinasjonseffekter. Prosjektgruppen skal blant annet vurdere:

- konklusjonene i VKMs rapport fra 2008 opp i mot den nye vurderingen fra DG for Health & Consumers i EU-kommisjonen (SCHER, SCENIHR, SCCS).
- konklusjonene i VKMs rapport fra 2008 opp i mot annen vitenskapelig litteratur om problemstillingen, publisert etter offentliggjøringen av VKMs rapport i april 2008.

5 Status for øvrige saker i Hovedkomiteen**Nytte-risikovurdering av morsmelk (10/003)**

VKM har besluttet å gjøre en nytte-risikovurdering av morsmelk. Fokus skal være på barnets helse og ta utgangspunkt i dagens nivåer av miljøgifter i morsmelk i Norge.

Leder av Faggruppen for forurensninger, naturlige toksiner og medisinrester og medlem av prosjektgruppen for morsmelk orienterte kort om status for arbeidet.

Risikovurdering av mykotoksiner i korn (10/004)

Mattilsynet har bedt VKM om en risikovurdering av mykotoksiner (soppgifter) i norsk og importert korn. Bakgrunnen for oppdraget er blant annet at de siste års kornhøster i Norge har skapt bekymring på grunn av økt forekomst av særlig mykotoksinproduserende arter i soppfamilien *Fusarium*.

Som nevnt under sak 4, aktivitetsplanen for 2012, er arbeidet med mykotoksiner noe forsinket siden VKM ikke fikk tilgang til å gjøre beregninger i Norkost 3 før i slutten av februar.

Økologisk produksjon og økologisk produsert mat (11/007)

VKM har mottatt revidert forslag til bestilling om vurdering av kunnskap om økologisk produksjon og økologisk produsert mat.

På grunn av forsinkelser med risikovurderingen av mykotoksiner i korn er ikke arbeidet med vurdering av kunnskap om økologisk produksjon og økologisk produsert mat startet opp. Sekretariatet har imidlertid påbegynt arbeidet som omhandler plantevernmidler i bestillingsutkastet til økologisk mat/produksjon fra Mattilsynet.

Supplering av VKM (11/009)

Sekretariatet orienterte kort om status for arbeidet med å supplere VKM. Selve søknadsprosessen er avsluttet, og sekretariatet har levert sin innstilling til Helse- og omsorgsdepartementet som vil utnevne aktuelle eksperter.

6 Orientering om arbeidet i faggruppene

Presentasjon av Faggruppen for plantehelse

Leder av Faggruppen for plantehelse, Leif Sundheim, gjennomgikk området til faggruppen. Faggruppen har god kompetanse for sakene de jobber med, og det er flere av medlemmene som også deltar i internasjonale ekspertgrupper og nettverk. Faggruppen har fortiden mange saker til behandling, og har akkurat avsluttet to vurderinger, Heksekost på eple og planteskadegjøreren *Anoplophora chinensis*. I tillegg til pågående saker som Mattilsynet har bestilt av VKM har faggruppen selvinitiert en risikokarakterisering av flisimport fra Nord-Amerika.

Hovedkomiteen takket for en flott og god presentasjon av Faggruppen for plantehelse.

Gjennomgang av saker i VKM

Det ble ikke tid til å gjennomgå dette punktet på dagsorden.

7 Orientering fra Mattilsynet

I Prop. 1 S (2011-2012) fra Landbruks- og matdepartementet er det forutsatt at Mattilsynet skal ha særlig oppmerksomhet på tilsyn med drikkevann, dyrevelferd og fiskehelse.

Utvikling av et mer enhetlig tilsyn er fremdeles en hovedutfordring for Mattilsynet.

Mattilsynet har spilt inn 3 forslag til store satsinger i statsbudsjettet for 2013. Forslagene har en samlet ramme på 45,7 mill. kr og gjelder følgende formål:

- Fremtidsrettet kjøttkontroll (15 mill. kr)
- Styrket markedsadgang (13 mill. kr)
- Styrket fiskehelse (17,7 mill. kr)

8 Nytt fra sekretariatet

Ingen saker ble tatt opp under dette punktet.

9 Eventuelt

Det var ingen saker under eventuelt.

10 Nye møtedatoer

Neste møte i Hovedkomiteen skal være **19. juni 2012**.